

bouwsteen	essentie/theoretisch kader	link naar deelambities	Moerdijs kader	hiaten en kansen	inwonerspeiling en voorbeelden	concreet naar ontwikkelagenda	verdelen naar agendathema (suggestie voor namen)
1. bestaanszekerheid	• Bestaanszekerheid is een randvoorwaarde: naar elkaar omkijken, je vrijwillig inzetten voor iets of iemand, maar ook betaald werk hebben, worden allemaal makkelijker als er ruimte is in het hoofd, en die ruimte niet wordt ingenomen door chronische (geld)stress. • Bestaansonzekerheid leidt tot een verslechtering van de gezondheid, en een grotere kans op sociale uitsluiting. Hoewel bestaansonzekerheid veel meer is dan te weinig inkomen of te hoge schulden, vormen afdoende financiën een wezenlijk onderdeel en een goede indicatie van bestaanszekerheid van mensen. Bestaans(on)zekerheid is een groot vraagstuk dat veel verder reikt dan de sociale basis. Maar het is een belangrijk vraagstuk – óók voor de sociale basis! – waarop inspanning nodig is.	a t/m e	Nota bestaanszekerheid, lokale aanpak armoede	non-gebruik bestaande regelingen (oplossingsrichtingen: d.m.v. vindbaarheid en toegankelijkheid verbeteren en herijken regelingen) geen specifieke regelingen volwassenen (m.u.v. meedoenregeling) gericht op sociale participatie	alleen inwoners jonger dan 45 jaar vinden dat de gemeente een rol heeft in het zorgen voor bestaanszekerheid. Een grote meerderheid vindt dat de gemeente een advies en informatiefunctie heeft. Voorbeelden: - geen contributie kunnen betalen bij rolstoelhandbal - niet kunnen deelnemen aan buurtbbq - oprichting van 2de hands kledingbank, zonder veel gemeentebemoeienis	regeling voor volwassenen met een kleine beurs om sociaal te kunnen participeren bij sport, cultuur en andere buurtactiviteiten (uit laatste advies Jacequiline en Ahmed: geen specifieke regelingen buiten Meedoenregeling en meer bij inwoners laten)	Samen doen
2.Financiering (voorspelbaarheid, regelluw&ontschot)	• Voorspelbare en structurele financiering (dus niet incidentele financiering!) draagt bij aan continuïteit op verschillende niveaus. • Regelluwe financiering werkt drempelverlagend voor (actieve) inwoners met ideeën en initiatieven. • Bij financiering hoort vaak verantwoording: de verantwoording dient plaats te vinden op basis van gepast vertrouwen. De gevraagde verantwoording dient ook passend te zijn bij de hoogte van het bedrag. • Het leven van inwoners en gemeenschappen heeft geen boodschap aan (beleidsmatige) schotten. Ontschotte financiering maakt initiatieven en ondersteuning mogelijk die recht doen aan de diversiteit en complexiteit van de samenleving.	a t/m e	Algmene subsidieverordening gemeente Moerdijk regelingen, zoals Moerdijk Leeft werkproces inwonersinitiatieven bestuursakkoord 2022-2024: Om kleine sociale en fysieke inwonerinitiatieven goed te faciliteren zijn uitvoeringsmiddelen en -capaciteit nodig, zodat we hierop snel en adequaat kunnen reageren zonder andere budgetten te belasten. We stellen hiervoor €75.000 per jaar beschikbaar.	geen subsidie voor ongeorganiseerde initiatieven: aanvragen laagdrempeliger maken via dorps/stadstafels of welzijnsorganisaties onderbenutting potjes inwonersinitiatief goede en heldere randvoorwaarden meegeven bv over plafondbedrag nog meer regelarm maken van subsidies voor informele organisaties 1 portaal voor alle subsidie aanvragen door inwoners bij de gemeente, zodat zij minder met schotten te maken krijgen meerjarenafspraken op resultaten bij budgetsubsidies. Meer afspraken op hoofdlijnen (resultaten en doelen) en flexibiliteit om op inhoud aanpassingen te doen. Dit vraagt structureel meer overleg en een andere rol als accounthouder.	Het verstrekken van subsidie is de belangrijkste rol die de gemeente krijgt toegespeeld als het gaat om de rol in de wijk/kern. Voorbeeld: de subsidiepot voor verenigingen wordt in Langeweg door de wijkvereniging verdeeld. Andere wijze van verstrekken budgetsubsidie aan Surplus Welzijn	vereenvoudiging subsidies 1 loket voor subsidies en initiatieven andere rol accounthouders grote (budget) subsidies	Samen doen

3. samenwerken vanuit gelijkwaardigheid	Samenwerking vanuit gelijkwaardigheid is cruciaal in: • de relatie tussen inwoner en overheid en de relatie tussen inwoner en professional/ beroepskracht. • de relatie tussen ‘formeel en informeel’ door alle sectoren heen (bijvoorbeeld vrijwilliger – beroepskracht, formele zorg – informele zorg, formeel leren – informeel leren, et cetera.) • de relatie tussen zorg en welzijn en (landelijke) vrijwilligersorganisaties (de sectoren en medewerkers daarbinnen). • de ambtelijke en bestuurlijke hiërarchie (gelijkwaardigheid zorg en sociaal, fysiek en welzijn, et cetera.) de houding van betrokken partijen. Gelijkwaardigheid is nodig in houding en in waardering, aanzien en beloning. Je gehoord en gezien voelen, draagt ook bij aan geloof in het eigen kunnen. En het vergroot het vertrouwen in de professional en in de overheid. Inwoners zijn dan eerder geneigd ondersteuning te accepteren en/of zich in te zetten voor anderen Vraagstukken collectief oplossen, heeft een intrinsieke waarde. Hierdoor worden deze	a, b, c en e		houding en gedrag van de gemeente in de diverse vormen van samenwerking is niet eerder beschreven.	In de inwonerspeiling is data over 'vinden inwoners dat de gemeente naar hen luistert'. De groep die met deze stelling eens is is dalende (18%) een andere stelling is de wijze waarop gemeente inwoners en belangenorganisaties betreft en samenwerkt. Dit cijfer is dalende en in 2023 5,9. voorbeeld: spelregels die zijn opgesteld in het kader van gebiedsgericht werken.	invoeren van methode waarderend vernieuwen? Voetnoot 1. Aandacht voor de gekozen coalitie van samenwerking. Deze duiden, ieders rol duiden en bij verandering van coalitievorm hier een 'overgangsritueel' uitvoeren. Meest gelijkwaardige samenwerking zit in de collectieve coalitie, die bij gemeenten vaak alleen tussen gemeenten plaatsvindt. >> plaatje toevoegen van de drie coalities	Samenspraak
4. inspraak, eigenaarschap en eigen regie	randvoorwaarde voor samenwerken vanuit gelijkwaardigheid. • Beleid hoort rekening te houden met eigen regie en eigenaarschap, dat ligt bij inwoners en gemeenschappen zelf. • Voor zeggenschap en eigen regie is het nodig om (sociale behoeften en problemen) te signaleren en agenderen vanuit sociaal werk, samenlevingsopbouw, vrijwilligersorganisaties en gemeenschappen. • Het draait om het (waar nodig!) steunen van mensen en gemeenschappen in het formuleren van vragen en het steunen van collectieven bij het verwezenlijken van ideeën en plannen ten gunste van de gemeenschap. • Belangrijk voor deze bouwsteen is inzet op linking capital, het maken van verbinding tussen leefwereld en systeemwereld	a t/m d, maar mn. e	participatieladder participatiecanvas bestuursakkoord 2022-2024 over uitgangspunten participatie (vastgesteld in de gemeenteraad in 2021) en actieplan	door alle partijen. Interne bewustwording over een andere rol van de gemeente in de sociale basis. De participatiecanvas is teveel gericht op een directieve samenwerkingscoalitie. Werken vanuit de uitgangspunten sociale basis vraagt om een connectieve samenwerkingscoalitie (overheidsparticipatie i.p.v. inwonersparticipatie) Als het niet anders kan dan vanuit een directieve samenwerkingscoalitie dan co-creatie inzetten en duidelijke roltoelichting aan de voorkant afspreken. Een goed ingang bij de gemeente bij initiatieven en kleine initiatiefbudgetten regelarm maken (bv bon met foto) Niet bereiken van inwoners buiten de georganiseerde overleggen (hoe representatief zijn deze?)	zie punt 3.	inzet op andere vormen van samenwerken (coalities) inzet op the not usual suspects om hun problemen en sociale behoeften in beeld te brengen en hen betrokken te krijgen van uitvoeringsorganisatie naar procesorganisatie Inwoner altijd als eigenaar blijven zien: cultuurverandering intern en bij onze partners.	Samenspraak

5. ruimte en plekken	Ruimte & plekken voor ontmoeting en publieke ruimten waar mensen elkaar kunnen zien en kunnen uitwisselen, zijn cruciaal. Het zorgen voor (meer en betere) ruimte en plekken kan via: • Ontwerp: creëer aantrekkelijke accommodaties in de openbare ruimte en richt de openbare ruimte zo in, dat er meer (toevallige) ontmoetingen kunnen plaatsvinden én die ruimte voor iedereen toegankelijk, veilig en bereikbaar is. • Financiering & investering: het investeren in (meer en meer uitnodigende) plekken, zowel binnen als buiten. • Regels: zorg voor minder regels en regeldruk voor het creëren, gebruiken en beheren van plekken. • (Gedeeld) gebruik en beheer: partijen kunnen vaker gebruik maken van elkaars ruimtes en elkaar (helpen) ze te beheren. Dit draagt bij aan elkaar kennen (als betaalde krachten, vrijwilligers en inwoners). • Zelfbeheer: maak mogelijk maken dat inwoners plekken in zelfbeheer hebben.	a t/m e, maar mn. a, b en d	omgevingsvisie: kernambitie 'versterken van stadse en dorpse leefomgeving'. En rapport beleid gemeenschapshui-zen. Ontmoetings-functie in kernen.	alleen een kader voor de gemeenschapshuizen. Een totaal beleid op ontmoetingsplekken in de binnen- en buitenruimte ontbreekt. Beter kijken naar de functie dan naar de plek. geen gebruik van gemeenschapshuizen voor spontane inloop van niet georganiseerden. De gemeentelijke rol moet opnieuw worden gedefinieerd. B.v.k. is het beheer aan de inwoners (dereguleren beheer is dan nodig) geen onderscheid in uitgangspunten intern. Bij een ontmoetingsfunctie vanuit beleidsdoelen niet kijken naar kostendekkende exploitatie. Monitoren op resultaten en niet op detail.	inwonerspeiling sociale basis: 46% van de respondenten heeft aangegeven een rol voor de gemeente te zien in het zorgen voor ontmoetingsplekken. Verhoudingsgewijs is er een meerderheid voor deze rol te vinden in de leeftijdscategorie jonger dan 45 jaar en in de kernen Klundert en Standdaarbuiten. In de gesprekken die gestart zijn met de gebiedstafels Langeweg en Zevenbergschen Hoek wordt de aanwezigen het onderwerp 'ontmoeten' centraal gesteld.	als de gemeente ontmoeten wil faciliteren moet de diversiteit van de wensen en behoeften van de inwoners per kern/wijk en mogelijk per leeftijdsgroep leidend zijn.	Samen doen
6. responsiviteit	Responsiviteit is het vermogen van iemand om in te schatten wat werkelijk voor de ander van betekenis is en daar vervolgens naar te handelen. Met andere woorden: luisteren, meedenken en niet denken dat jij het beter weet dan degene die voor jou staat. Dit is belangrijk voor:• (Lokale) overheid en uitvoeringsorganisaties ('het systeem'): sta open voor de ideeën en behoeften (en kleine behoeftes want het hoeft niet altijd heel groot te zijn) van inwoners.	mn. a t/m c en daarnaast e	bestuursakkoord: Moerdijk wil een luisterende, aanspreekbare, responsieve en samenwerkende gemeente zijn. Het investeren: 'Om kleine sociale en fysieke inwonerinitiatieven goed te faciliteren zijn uitvoeringsmiddelen en -capaciteit nodig, zodat we hierop snel en adequaat kunnen reageren zonder andere budgetten te belasten. We stellen hiervoor €75.000 per jaar beschikbaar.'	het ontbreken van het oordeelloos luisteren. De vragen stellen "wat wil jij/willen jullie, wat kan jij/kunnen jullie en wat heb jij/hebben jullie nodig" zonder meteen in oplossingen te denken.	zie 3. voorbeeld: de gesprekken die gestart zijn aan de gebiedstafels in Langeweg en Zevenbergschen Hoek waar de wens is om meer sociale onderwerpen op de agenda te krijgen.	zie 3. Samenwerkwijze (Ruwaarde)	Samenspraak

7. (onder)steunen van mantelzorg	(Onder)steun mantelzorgers door: • Effectieve ondersteuning te bieden op verschillende levensgebieden. • Regeldruk voor mantelzorgers te verminderen. • Gelijkwaardigheid te bieden: in de relatie tussen mantelzorger en overheid, en tussen mantelzorger en formele zorg. • Ruimte te geven vanuit werkgevers en begrip kweken op de werkvloer. • Bestaanszekerheid te bieden: en hiermee bijvoorbeeld financiële druk door zorgkosten, of door het minder kunnen werken, tegengaan.	a.b en e, maar mn c	beleidsplan Wmo (verouderd)	Er gebeurt veel op gebied van bewustwording, ondersteuning en waardering van mantelzorgers door meerdere partijen. Het ontbreekt aan een duidelijke agenda/actieplan en een lokale coalitie. Het bereiken van bepaalde (risico) groepen mantelzorgers en in dat verlengde bekendheid van het mantelzorg steunpunt voldoende maatwerk aan respijtvorzieningen	% mantelzorgers van 18 jaar en ouder 13,5%. Dit is 12.8% van de inwoners van 18 tot 65 jaar en 15,6% van de inwoners van 65 jaar en ouder. In Moerdijk is 14.8% van de inwoners van 18 jaar en ouder mantelzorger. Dit is 14,2% van de inwoners van 18 tot 65 jaar en 16,1 % van de inwoners van 65 jaar en ouder. Deze percentages wijken naar boven toe af in de buitengebieden. In de 11 kernen zien we dat alle 3 de percentages hoger liggen in Langeweg, Noordhoek, Standdaarbuiten en de wijk Lindonk in Zevenbergen. In de overige wijken van Zevenbergen, in Fijnaart en Klundert is alleen het percentage mantelzorgers vanaf 65 jaar hoger vdan het gemeentelijk gemiddelde. In Zevenbergschen Hoek is alleen het percentage mantelzorgers van 18 tot 65 jaar afwijkend van het gemeentelijk gemiddelde. In de inwonerspeiling 2023 geven inwoners in Fijnaart, Klundert en Standdaarbuiten aan vaak mantelzorg te verlenen. Inwonerspeiling sociale basis: Indien de mantelzorg die familie en/of vrienden geven te zwaar wordt dan zou de gemeente volgens de grote meerderheid (94%) hen moeten ondersteunen. In verhouding vinden	agenda/actieplan opstellen en lokale coalitie vormen onderzoek naar specifieke doelgroepen	Samenredzaamheid
8. steun en ruimte vrijwillige inzet	Steun en ruimte voor vrijwillige inzet is nodig omdat een deel van de vrijwilligers dingen doen waar zij steun, ruimte en deskundigheidsbevordering voor nodig hebben en willen.	a t/m d, maar mn. b en d	Paraplunota Maatschap	Verschillende vrijwilligers hebben verschillende behoeften. Zo maken we al een onderscheid tussen ondersteuning aan vrijwilligersorganisaties en individuele vrijwilligers. Er zijn naast de gemeente verschillende partijen betrokken in het aanbod van ondersteuning. Denk aan MeerMoerdijk en Surplus Welzijn. Inwoners ervaren nog onduidelijkheid bij welke partij ze terecht kunnen voor vragen. Hier ligt ruimte voor verbetering en het verdiepen van het kwalitatief aanbod in ondersteuning.	In de inwonerspeiling sociale basis vindt de meerderheid dat de gemeente een specifieke rol heeft in het geven van subsidies (62%) en het geven van informatie en advies (59%). Voor Het ondersteunen van vrijwilligers ligt het percentage met 44% wat lager. Slechts 20% vindt dat de gemeente een rol heeft in het werven van vrijwilligers.	De gemeente, MeerMoerdijk en Surplus Welzijn hebben ieder hun eigen expertise die aansluiten op de ondersteunings vragen van vrijwilligers. In opdrachtverlening en samenwerking wordt met MeerMoerdijk en Surplus Welzijn verduidelijkt wat de verhoudingen en verwachtingen zijn. Daarin ligt de hoofdlijn dat het voor vrijwilligers niet uitmaakt waar of aan wie de vraag wordt gesteld er komt altijd vanuit de juiste plek een passend antwoord of aanbod.	Samenredzaamheid

9. versterken inclusie	inclusie is nodig en op verschillende manieren te realiseren. Inclusie draait om toegankelijkheid (in alle vormen), om het omarmen en waarderen van diversiteit en om inzet om mensen zich welkom en thuis te laten voelen. Inclusie is van belang bij bridging (contact buiten de eigen groep) én bij bonding (dat wat er aan relaties en contacten is, omdat je bij een bepaalde groep hoort . Kwartiermaken is meestal nodig om inclusie mogelijk te maken.	a t/m d, maar mn. a en d	De opdracht om te komen tot een plan van aanpak op inclusie gericht op bewustwording (intern) en stimuleren van (fysieke) toegankelijkheid. Bestuursakkoord. Plan van aanpak laaggeletterdheid?	het vormgeven van deze gemeentelijke opdracht. Het borgen van de aandacht voor inclusie. De kaders van de opdracht raken inclusie niet in volle breedte.	de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling dat iedereen welkom is in de eigen woonkern/wijk. 22% is het (helemaal) oneens met deze stelling. Met name in de leeftijdscategorie van 45- 54 jaar is men verhoudingsgewijs het minste (helemaal) eens met deze stelling (56%) en het vaakste (helemaal)oneens met deze stelling (37%). In Klundert, Zevenbergen en in de overige kernen zien we ten opzichte van de eerder genoemde algemene percentages in verhouding een negatiever beeld. 79% van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling dat iedereen mee mag doen met gemeenschappelijke activiteiten in de woonkern of wijk. Met name in de leeftijdscategorie van 45- 54 jaar is men verhoudingsgewijs het vaakst (helemaal) eens met deze stelling (86%) In Klundert en Zevenbergen bevinden zich in verhouding de grootste groep respondenten die het (helemaal) niet eens zijn met deze stelling. Soms is de situatie zo dat iemand om een bepaalde reden niet mee kan doen, terwijl hij/zij welkom is en mee mag doen. De respondenten zijn gevraagd naar voorbeelden. Eén op de zeven respondenten	breder scope op inclusie inzet op kwartiermaken bij bonding en bridging: communitybuilding	Samen doen
10. mensen vragen en uitnodigen	mensen vragen en uitnodigen om mee te doen en een positieve bijdrage te leveren is waardevol. Je brengt daarmee de boodschap over: 'Jij kan (ook) van betekenis zijn voor iets of iemand!' Van belang is dat je mensen daarbij vervolgens steunt waar nodig. Deze bouwsteen draagt bij aan gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Aansluiten bij wat mensen kunnen en hen daarop uitnodigen is een werkzame factor bij samenlevingsopbouw.	mn. a, b en d en daarnaast e	participatieladder en canvas	werken vanuit een directieve samenwerkingscoalitie belemmert het breder uitvragen. Kennen we de juiste sleutelfiguren rondom een bepaals thema in een kern?	De potentie van de inwoners blijkt uit het feit dat bij allerhande vragen deze eerst gesteld worden in de persoonlijke en gemeenschappelijke basis. (inwonerspeiling sociale basis)	inzicht in de samenlevingsopbouw in wijken en kernen verzamelen pilots wijkgericht werken	samenspraak

van een stemming waarin wij vanuit een positieve grondhouding met elkaar willen verkennen. De verkenning richt zich in eerste instantie op wat er al gebeurt en in het bijzonder op het goede dat er al gebeurt. Wie op beide goed let, kan de potentie die al aanwezig is, benutten ten gunste van datgene waaraan wordt gewerkt. Een grondhouding uit zich in iedere situatie: naar inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties toe, alsook naar collega's onderling. Bovendien zowel in één-op-één relaties als in kleinere en grotere gezelschappen. De methode van waardierend vernieuwen, die voortvloeit uit deze grondhouding, wordt ook ingezet bij het dorpsgerichte werken. Methodisch te werk gaan, houdt in systematisch werken, stap voor stap, waarbij iedere toepassing fundamenteel gelijk zal zijn en toch iedere keer anders zal uitpakken. Bij methodisch werken hoort namelijk een constante bezinning op de vraag: werken wij zo goed samen aan de goede dingen? Het vinden van een passend antwoord is een creatief proces. Een methode die zich rekenschap geeft van de politieke en bestuurlijke context waarin soms meer dan weer minder met de samenleving wordt opgetrokken om tot

Voetnoot 1